

Regeringskansliet
Justitiedepartementet**Komplettering av tidigare ingivet remissyttrande över betänkandet
SOU 2022:19 Utökade möjligheter att använda hemliga tvångs-
medel; nu fråga om hemlig kameraövervakning i förhållande till
föreslagen utökning av brottskatalogen i 27 kap. 18 § andra
stycket rättegångsbalken**

Systematiken i bestämmelserna om hemliga tvångsmedel är sådan att samma förutsättningar gäller för tillstånd till hemlig kameraövervakning som för hemlig avlyssning av elektronisk kommunikation. I betänkandet föreslås ingen ändring av denna systematik. Brottskatalogen för brott för vilka hemlig avlyssning av elektronisk kommunikation ska kunna tillämpas föreslås utökas och behovet av detta motiveras väl. För att ytterligare motivera motsvarande utökning av tillämpligheten av hemlig kameraövervakning (HKÖ) vill Åklagarmyndigheten anföra följande.

I allmänna ordalag kan man konstatera att HKÖ kan vara till nytta i alla brottstyper där spaning kan förekomma som arbetsmetod, särskilt om man utgår från att den föreslagna möjligheten att rikta ett beslut om hemlig kameraövervakning mot en skäligen misstänkt person införs. Användandet av fjärrstyrda kameror kan ibland vara den enda förutsättningen för att kunna påbörja fysisk spaning mot en misstänkt person (t.ex. genom HKÖ mot misstänkts bostad, där aktivitet på kameran initierar fysisk spaning). En annan tänkbar situation där HKÖ kan bidra till att skapa en kedja av bevis gäller brotten som begås via användandet av teknisk utrustning (datorer, surfplattor, mobiltelefoner m.m.). I kombination med andra hemliga tvångsmedel görs möjligt att dokumentera att en viss person använder sin tekniska utrustning vid en viss tidpunkt.

Avseende brott som begås på internet kan kameraövervakningsuppgifter vid hemlig dataavläsning (HDA) spela stor roll i arbetet med att knyta en misstänkt gärningsman till brukandet av sin dator vid olika sammanhang (*grovt*

dataintrång, barnpornografibrott och övriga sexualbrott på nätet). Det är en vanlig invändning i dessa ärenden att den misstänktes dator, telefon eller IP-adress har nyttjats av någon annan, och HKÖ blir då den enklaste vägen att kontrollera och vederlägga en sådan möjlig invändning. Det har tidigare förekommit att brottsutredande myndighet installerat en kamera på misstänkts arbetsplats och då kunnat se sidor som besöktes och inloggningsuppgifter som använts, vilket varit värdefullt i bevishänseende.

Nedan följer några behovsbeskrivningar och exempel avseende brott i den föreslagna kompletteringen till brottskatalogen för hemlig avlyssning av elektronisk kommunikation i 27 kap. 18 § andra stycket rättegångsbalken, vilken föreslås omfatta även hemlig kameraövervakning enligt förslaget om ändring i 27 kap. 20 a § andra stycket p. 2 rättegångsbalken.

Sexuella övergrepp på nätet / barnpornografibrott

Exempel: Upprepade övergrepp alternativt barnpornografibrott under antaget alias på Darknet. För att styrka att en specifik person använder aktuellt alias skulle HKÖ kunna utgöra mycket bra bevisning. Kombinerat med HDA på den misstänktes dator kan bevisning, som visar när den misstänkte sitter vid sin datorskärm och hur den misstänkte loggar in, laddar upp filer och eventuellt vilka lösenord den misstänkte har, samlas in. Det kan skapa en klar och tydlig koppling mellan en gärningsperson och de alias han eller hon använder på exempelvis Darknet.

Utpressning

Utpressning är ett ofta svårutrett brott som i sina allvarligare former kan utredas med hjälp av provokativa åtgärder. I ett sådant fall kan det vara värdefullt att kunna sätta upp en kamera på en plats där utpressaren vill att den pressade ska komma för att lämna pengar.

Exempel: Den misstänkte uppsöker den hotade krögaren utanför restaurangen. HKÖ mot den misstänktes adress för att initiera den fysiska spaningen. En kamera riktas mot den plats där den misstänkte använder it-utrustning (som brottsverktyg) för att dokumentera att den misstänkte satt vid den specifika hårdvaran vid en given tidpunkt (som kan jämföras mot logg). En kamera kan även riktas mot den plats där utpressaren vill att pengar ska lämnas, för att säkra bevisning om att det är den misstänkte som hämtar upp dem.

Övergrepp i rättssak

Exempel: En butik blir vid upprepade tillfällen utsatt för skadegörelse i form av klotter och sönderslagna rutor med stor ekonomisk skada som följd. Det är tydligt att motivet till gärningarna är att butikens innehavare gjort en anmälan om brott. För att kunna utreda vem eller vilka som ligger bakom gärningarna kan en kamera monteras i anslutning till butiken för att kunna fastställa vem eller vilka som kommer dit för att göra ytterligare åverkan.

Mened

Exempel: Genom hemlig avlyssning framkommer uppgifter om att två personer planerar att förmå en tredje person att vid en viss huvudförhandling lämna oriktiga uppgifter. De pratar om att de ska möta den tredje personen på en viss plats. Uppgifterna gör att misstanke om stämpling till mened uppstår. En kamera kan monteras på den plats där mötet med den tredje personen ska äga rum, i syfte att stärka misstankarna om stämplingsbrottet.

Grovt jaktbrott

Skogen, där grova jaktbrott begås, är mycket svårspanad. En möjlighet att använda drönare i sådan terräng skulle utgöra en synnerligen lämplig metod för spaning och bevisinhämtning, vare sig det är fråga om HKÖ mot viss misstänkt person eller på en brottsplats (t.ex. en åtel med förgiftad mat eller plats där illegala fällor satts ut). Avsaknaden av denna möjlighet har försvårat utredningen av grova jaktbrott, enligt åklagare på Riksenheten för miljö- och arbetsmiljömål.

Grovt insiderbrott

Exempel: HKÖ riktas mot en plats där den misstänkte använder it-utrustning, i syfte att dokumentera att den misstänkte satt vid den specifika hårdvaran vid en given tidpunkt (som kan jämföras mot logg).

Detta yttrande har beslutats av riksåklagaren Petra Lundh efter föredragning av kammaråklagaren Christoffer Östlind. I den slutliga handläggningen av ärendet har rättschefen Marie-Louise Ollén, stabsrådet Tomas Färndahl, överåklagaren Mikael Björk och kammaråklagaren Hans Harding deltagit.

Petra Lundh

Christoffer Östlind

Kopia till

Kommunikationsavdelningen

Rättschefen

Biblioteket